

INFOBLAD

FM Avelsansvarig

Rätt och fel om Försvarsmaktens/Polisens avelsprogram

Internet och sociala medier är en fantastisk företeelse. Det gör att en person med en enkel tangenttryckning kan ge spridning åt vilken information som helst. För den som ville göra information publik förr gällde det att publicera den, vanligen i en tidskrift med en ansvarig utgivare som svarade för att informationen var korrekt eller inte innehöll ärekränkande information.

Det som skrivits i olika bloggar om Försvarsmaktens avelsprogram är beklagligt. Först förvånas man över den ilska som kännetecknar många av inläggen men kanske framförallt av den okunnighet som inläggen ger uttryck för. Vi som arbetar inom Försvarsmaktens (FM) och Polisens avelsprogram är alla statligt anställda och därmed också underställda ett tjänstemannaansvar vilket betyder att vi kan ställas till ansvar för felaktigheter som vi begår i tjänsten. Ansvaret innebär även att vi i den offentliga debatten måste skilja mellan våra uppdrag som myndighetspersoner och våra personliga åsikter.

Vi har tidigare påpekat att inget i FM/Polisens avelsprogram är hemligt och att vi alltid lämnar ut information eller svarar på frågor, på telefon (08-597 888 17) eller via mejl (fhte-lg@mil.se). Under åren som gått har hittills två sådana kontakter tagits. Med de här raderna vill vi därför göra några tillrättaläggande av de vanligaste felaktigheterna som florerar på nätet. Den som vill veta mer kan precis som tidigare vända sig direkt till Försvarsmakten med frågor.

(TGO)

Postadress
Livgardet
196 85 Kungsängen

Besöksadress
Granhammar

Telefon
08-584 540 00

Telefax
08-584 540 80

E-post, Internet
exp-lg@mil.se
www.forsvarsmakten.se/livgardet

Fel:

"FM har fuskat när det gäller ifyllandet av MH(mentalbeskrivning hund)-protokoll."

Rätt:

Felaktigheterna skulle framförallt ha bestått i att hundar med samma testdatum har blivit testade av samma person på olika platser. En lista över sådana hundar har tillsänts oss. I samtliga fall har "felaktigheten" bestått i att en plats angetts med olika namn. Testplats Botele Udd och testplats Märsta är samma testplats (Botele Udd ligger i Märsta). F17 och Ronneby är samma testplats, F21 och Luleå är samma testplats, Säve och Göteborg är samma testplats. Testledaren har aldrig och kommer aldrig att testa hundar på olika platser samma dag.

I minnesanteckningarna från ett möte med SKK (Svenska Kennelklubben) och SBK (Svenska Brukshundklubben) står det att FM dispens från möjligheten att redovisa ett MH-baserat på hundens uppträdande i L-testen (lämplighetstest) löpt ut. Vi förbisåg detta vilket givetvis är en försumlighet från vår sida, och fortsatte därefter som tidigare att redovisa ofullständiga MH-resultat på våra avelsdjur, baserade på våra L-testresultat. Men även SKK hade gjort samma förbiseende och fortsatte att registrera hundar som inte hade ett fullständigt ifyllt MH.

Fel:

"FM avlar på sjuka hundar"

Rätt:

Vid ett informationsmöte anordnat av Schäferhundklubben skulle den avelsansvarige ha sagt att vi måste avla på sjuka hundar, annars skulle vi inte ha något att avla på. Uttalandet är givetvis en förvanskning av påpekandet att ingen hund är felfri och om avel skulle bedrivas enbart på helt felfria individer (sådana finns helt enkelt inte) så skulle vi inte ha några avelsdjur alls. Det finns naturligtvis ingen absolut gräns mellan vad som är en frisk och en sjuk hund och alla hundar har fel eller brister av mer eller mindre allvarlig natur. Vi är därför oerhört noga med att registrera all information om hundarna.

Varje veterinärbesök finns journalfört och vid varje sådant besök registreras ett diagnosnummer enligt gängse system. Någon av våra veterinärer gör dessutom en gradering av hur allvarlig skadan är. Utöver detta röntgas höftleder och armbågar på i stort sett samtliga hundar (93 % av registrerade) och från och med i år noterar vi även alla defekter i ländryggen som kan iakttas vid röntgen, till exempel om hunden har en extra ländkota, vilket är relativt vanligt.

Vi har dessutom sparade blodprov för DNA-analys från samtliga hundar födda från och med 2006 som våra forskare förhoppningsvis ska kunna använda för att hitta arvs gången hos olika sjukdomar.

Fel:

"FM L-test är inte tillförlitlig för att alla hundar testas av samma person."

Rätt:

När en hunds mentalitet testas påverkas det enskilda resultatet av flera faktorer. Det kan påverkas av hur gammal hunden är, hur den fostrats, hur den förs under testen (vid våra tester oftast av fodervärden), hur testplatsen är utformad, hur figuranterna uppträder, hur domaren bedömer hunden och givetvis också av hundens arv. Varje sådan faktor är en variationsorsak.

Arvbarheten beskriver hur stor del av den totala variationen som beror på ärftliga faktorer. För att få så tillförlitliga resultat som möjligt med så hög arvbarhet som möjligt försöker man alltid att minimera eller eliminera så många variationsorsaker som möjligt. Man testar därför hundarna vid så lika ålder som möjligt, ser till att de olika testplatserna så långt det är möjligt ser lika ut, att figuranterna uppträder så lika som möjligt och så vidare. I vårt fall har vi försökt minimera testledarens effekt på resultaten genom att låta alla hundar bedömas av en och samma person. Parallellt deltar numera även en polisiär besiktningsman som bland annat avgör vilka hundar som passar för polisiärt bruk. Den polisiära besiktningsmannen ska även kunna testa tillsammans med en annan FM besiktningsman, i händelse den ordinarie testledaren har förfall, något som hittills har skett vid två tillfällen sedan 2006.

Att testledaren skulle vara jävig är inte möjligt och hur skulle egentligen ett jäv kunna existera inom en myndighet. Om testledaren testat egna hundar som skulle vara föremål för försäljning till FM skulle vi ha en jävsituation men inte när testledaren är anställd och testar hundar åt sin arbetsgivare i enlighet med sin befattningsbeskrivning.

Resultaten från testen ligger till grund för uttagning till tjänst. Godkända hundar går sedan till FM eller polisen där det sker en helt fristående bedömning av hundarna under en provperiod. Först efter att hunden godkänts under denna provotid sätts den in i den egentliga dressyren. Systemet innebär att FM testledare får erfarenhet av att testa många hundar (för närvarande totalt omkring 1 000 stycken inom ramen för avelsprogrammet) men även att han för varje hund som tas ut till dressyr får ett facit på sin bedömning. Ungefär 25-30% av hundarna som

godkänns vid test underkänns under provperioden. Vid tolkningen har vi sedan möjlighet att dokumentera precis vilken mental profil och vilka egenskaper som bestämmer om en hund skall bli tjänstehund eller inte. Någon liknande uppföljning av vare sig MH eller MT (Mentaltest) finns givetvis inte.

Vi registrerar dessutom informationen från L-testen i två olika protokoll: i L-testprotokollet där 13 olika egenskaper subjektivt bedöms efter att testledaren fyllt i ett reaktionsbeskrivningsprotokoll av samma typ som tillämpas i MH. Båda protokollen ger var för sig information som med hög säkerhet förutsäger hundarnas förutsättningar att bli tjänstehundar. L-testprotokollet används framförallt för att ta ut hundarna till dressyr men eftersom en subjektiv bedömning kan ändras över tiden, framförallt om hundstammens kvalitet ändras åt ena eller andra hållet, kan den mer objektiva reaktionsbeskrivningen användas för att kontrollera om en sådan glidning i bedömningen skett.

Vi vet i dag att:

- Validiteten i testresultaten är hög (förutsäger hundens utsikter att bli tjänstehund). (1)
- Arvbarheten på de flesta framräknade egenskaperna är acceptabel (0,15–0,30) och något högre än vad man funnit på andra tester som utvärderats. (2)
- Populationen har svarat på selektion för prioriterade mentala egenskaper på ett förväntat sätt och andelen vid test godkända hundar har ökat från strax under 40 % till strax över 60 %.
- Fodervärdarnas kompetens och ambitionsnivå påverkar testresultaten kraftigt. Vi arbetar därför med att utveckla systemet för att höja kvalitén på fodervärdarna; vara mer selektiva vid valet av nya fodervärdar, ge bättre stöd via konsulenterna till fodervärdarna och öka andelen hundar som fodervärdsplaceras direkt till hundförare.

Kravet att alla avelsdjur ska ha ett fullständigt MH, såsom den enda giltiga dokumentationen av "känd mental status" drivs av SBK. FM L-test innebär en mer omfattande bedömning av hundarnas mentalitet än ett MH och ger, med tanke på att i stort sett alla hundar testas, ett överlägset underlag både för uttagning av hundar till tjänst och till avel och för utvärdering av de hundar som använts i avelsarbetet.

Kravet på genomfört MH gäller inte parningar som görs utomlands vilket innebär att omkring en tredjedel av alla schäfervalpar som föds inte har båda föräldrarna MH-testade. Kravet handlar med andra ord bara om

principer och har inget med faktiskt avelsarbete eller ambitionen att värna om rasens mentala standard att göra.

Fel:

"FM har ingen fungerande databas vilket gör informationen mindre tillförlitlig".

Rätt:

Det första påståendet är helt riktigt, någon speciell databas har ännu inte utvecklats vilket bland annat innebär ett merarbete. Det innebär dock inte att informationen är otillförlitlig och inte kan behandlas statistiskt. All information om hundarna registreras i ett Excel-dokument. Från detta kan informationen enkelt överföras till statistikprogram för bearbetning, antingen det görs av den avelsansvarige (som använder JMP 8) eller det görs av någon forskare vid Linköpings Universitet, vid Sveriges lantbruksuniversitet eller Uppsala Universitet.

För närvarande pågår diskussioner om hur en databaslösning kan uppnås. Om hundarna i framtiden registreras i SKK kommer vi förmodligen att hitta en lösning som bygger på Kennelklubbens system. Om inte kommer vi att utveckla ett helt fristående program som uppfyller myndighetens behov och krav.

Fel:

"Det måste ställas samma krav på kennel FM som på privat uppfödare"

Rätt:

Frågan framställs som ett rent rättvisekrav och att det skulle finnas en konkurrenssituation mellan de privata uppfödarna och kennel FM. Vi har naturligtvis helt andra resurser och förutsättningar än någon privat uppfödare och bör med dessa resurser kunna åstadkomma avelsframsteg som är avsevärt större än kollektivet av privata uppfödare.

Alla som arbetar med avelsprogrammet är kompetenta och har rekryterats för att lösa en uppgift och har ett ansvar gentemot arbetsgivaren, Försvarmakten eller Polisen. Båda myndigheterna har i andra sammanhang befogenheter som ingen privat person har. Försvarmaktens fordon är inte registrerade i bilregistret, statliga myndigheter är inte momspliktiga och båda myndigheterna har helt andra regler när det gäller vapenhantering än de som gäller för privatpersoner etcetera.

FM har dessutom en speciell tillsynsmyndighet (Generalläkaren) som bland annat ansvarar för frågor som rör djurhantering. Det är Generalläkaren som kontrollerar oss, inte Jordbruksverket genom den lokala distriktsveterinären.

Försvarsmakten och Polisen har ett regeringsuppdrag som bland annat innebär att vi ska samverka med privata uppfödare. Denna samverkan ska leda till att det statliga avelsprogrammet kan medverka till att även den privata avelsverksamheten får fram fler hundar av den typ som myndigheterna efterfrågar. Ett samarbete förutsätter givetvis att båda parterna vill samarbeta. Om det nu visar sig att Svenska schäferkennlar inte vill ha ett samarbete blir det givetvis inget sådant. Då kommer Polisen och Försvarsmakten gemensamt lösa frågan om den framtida tjänstehundsförsörjningen på egen hand. Detta skulle vara mycket olyckligt. Vi emotser i stället ett nära samarbete med de privata schäferuppfödarna som bygger på en ömsesidig respekt.

Det är svårt att förstå varför en grupp schäferuppfödare blivit så upprörda över FM avelsprogram. Varför kan man inte se fördelarna med en statlig avel; all forskning som kan bedrivas, allt nytt avelsmaterial som kan tillföras och sist men inte minst, det renommé som verksamheten kan ge rasen Tysk Schäferhund.

Man kan undra över hur tongångarna hade varit om avelsprogrammet valt Malinois i stället för Schäfer. Registreringssiffrorna för Schäfer är stadigt fallande och minskningen beror inte på FM avelsprogram. Ett nära samarbete mellan privata schäferuppfödare och den statliga kenneln hade kunnat ändra på den utvecklingen.

Erik Wilsson
FM Avelsansvarig

Referenser

1. Wilsson, E and Sinn, D. 2012. Are there differences between behavioral measurement methods? A comparison of the predictive validity of two rating methods in a working dog program. Appl. Anim. Behav. Sci. 141. 158-172.
2. Arvelius, P., Strandberg, E., Fikse, F. 2013. The Swedish Armed Forces temperament test gives information on genetic difference. Applied Animal Behaviour Science (Submittat)